

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศรายสัปดาห์ ฉบับที่ ๑๗/๕๗ | ๒๐ - ๒๖ ม.ค.๕๗

แนวโน้มการแข่งขันสะสมอาวุธในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

จากข้อมูลการนำเข้า-ส่งออกอาวุธของกลุ่มประเทศอาเซียนในช่วง ๕ ปีล่าสุด พบว่า แนวโน้มของการแข่งขันกันสะสมอาวุธกำลังทวีสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อินโดนีเซียซื้อเครื่องบินขับไล่ Su-30MKK จากรัสเซีย เวียดนามซื้อเรือดำน้ำและเครื่องบินขับไล่จากรัสเซีย สิงคโปร์ซื้อเครื่องบินขับไล่ F-15 SG จากอเมริกา มาเลเซียซื้อรถถังจากโปแลนด์ และไทยซื้อเครื่องบินขับไล่ JAS 39 Gripen จากสวีเดน กระแสการสะสมอาวุธเพื่อถ่วงดุลอำนาจกันดังกล่าวได้หมุนเวียนเกิดขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกมาตลอดประวัติศาสตร์ยุคใหม่ อันนำไปสู่สงครามหลายต่อหลายครั้งที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งกันทั้งภายในและระหว่างประเทศ

ในอดีตประเทศมหาอำนาจต่างๆ มักใช้กลวิธีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศเพื่อต่อกรกับประเทศคู่พิพาทด้วยการเร่งสะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ และขยายไปสู่อาวุธนิวเคลียร์ โดยบีบบังคับให้ประเทศคู่พิพาทยอมจำนนต่อภาวะสงคราม ซึ่งนับได้ว่าเป็นการจุดประกายให้เกิดการสะสมอาวุธของประเทศอื่นๆ ตามมา

ผลการวิจัยจาก สถาบันวิจัยสันติภาพระหว่างประเทศสตอกโฮล์ม (SIPRI) ซึ่งเป็นสถาบันอิสระที่ค้นคว้าเรื่องการลดอาวุธ และความมั่นคงในระดับนานาชาติเปิดเผยว่า ทวีปเอเชีย มีการนำเข้าอาวุธสงครามมากที่สุดในโลกอยู่ในขณะนี้ ซึ่งตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา ทวีปเอเชียนำเข้าอาวุธเป็นจำนวนสูงถึง ๔๔% ตามมา เป็นอันดับสองด้วยทวีปยุโรป ๑๙% ภูมิภาคตะวันออกกลาง ๑๗% ทวีปอเมริกาเหนือและใต้รวมกัน ๑๑% และปิดท้ายด้วยทวีปแอฟริกา ๙%

สำหรับยอดการสั่งซื้อประเทศในเอเชีย พบว่า อินเดีย เป็นอันดับหนึ่ง ๑๐% อันดับสอง คือ เกาหลีใต้ ๖% จีนและปากีสถานอยู่ในอันดับสามร่วมกัน ๕% และสิงคโปร์ ๔% ทั้งนี้ ประเทศดังกล่าว มียอดการสั่งซื้ออาวุธรวมกันสูงถึง ๓๐% ของโลก ในส่วนประเทศผู้ส่งออกอาวุธรายใหญ่ของโลกประกอบด้วย สหรัฐฯ รัสเซีย เยอรมนี ฝรั่งเศส และจีน ตามลำดับ ซึ่งหลายปีที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนรวมทั้งไทยได้มีการจัดสรรงบประมาณทางการทหารเพิ่มขึ้นมหาศาล เพื่อจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ใหม่ และยังมีภารกิจพิชิตลดช่องว่างประสิทธิภาพอาวุธกันอย่างจริงจัง หรืออาจมองได้ว่าเป็นการแข่งขันประลองแสนยานุภาพทางการทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกันเอง หรือเพียงต้องการแสดงศักยภาพให้ประเทศมหาอำนาจอย่างจีนได้เห็นเท่านั้น

ทั้งนี้ ภาพโดยรวมค่าใช้จ่ายด้านการทหารของกลุ่มประเทศอาเซียนมีอัตราเติบโตสูงขึ้น ซึ่งอินโดนีเซีย เวียดนาม และกัมพูชามีการจัดสรรงบทหาร

เพิ่มขึ้นจากเดิมกว่า ๘๐% ส่วนไทยนั้น งบกองทัพเพิ่มแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะในช่วงหลังปีรัฐประหาร ๒๐๑๖ ถึงแม้ว่าตัวเลขค่าใช้จ่ายทางการทหารจะสามารถสะท้อน “ขนาด” และ “ความทันสมัย” ของกองทัพได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถบ่งชี้สถานการณ์การแข่งขันสะสมอาวุธได้ชัดเจนนัก เพราะค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินเดือน ค่าปฏิบัติการและบำรุงรักษา ค่าลงทุนพัฒนาอาวุธและค่าจัดซื้ออาวุธ ถูกรวมอยู่ด้วยกัน ทั้งนี้ ยังมีข้อมูลอีกด้านที่ควรพิจารณาร่วมคือ ประเภทอาวุธที่มีการจัดซื้อของประเทศในอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซียซื้อเครื่องบินขับไล่ Su-30MKK จากรัสเซีย เรือดำน้ำจากเกาหลีใต้ เครื่องบินขนส่งขนาดกลางจากสเปน เครื่องบินต่อต้านการก่อการร้ายจากบราซิล ซิปนาอูร์ สกัดเรือรบจากจีน เครื่องบินขับไล่ F-16 จากอเมริกา และระบบเรดาร์ตรวจชายฝั่งจากจีนและอเมริกา เวียดนาม ซื้อเรือดำน้ำและเครื่องบินขับไล่จากรัสเซีย และซิปนาอูร์จาก อิสราเอล สิงคโปร์ ซื้อเครื่องบินขับไล่ F-15SG จากอเมริกา และเรือดำน้ำจากสวีเดน ฟิลิปปินส์ ซื้อเครื่องบินขับไล่ FA-50 จากเกาหลีใต้ เฮลิคอปเตอร์ตรวจทางทะเลจากอิตาลี และเรือตรวจชายฝั่งจากญี่ปุ่นและอาจกำลังซื้ออาวุธจากโปแลนด์ สเปน แคนาดา ฝรั่งเศส หรือแม้แตร์สเซียเพิ่มด้วย มาเลเซีย ซื้อรถถังจากโปแลนด์ เรือดำน้ำ Scorpene จากการร่วมผลิตของฝรั่งเศสกับสเปน และมีแผนจะซื้อเครื่องบินขับไล่ในเร็วๆ นี้ ส่วนกัมพูชา ซื้อรถถังจากยุโรปตะวันออกและจีนให้รถบรรทุกเพื่อใช้ในกองทัพ ๒๕๗ คัน และยังให้เงินกู้ซื้อเฮลิคอปเตอร์ที่ผลิตจากจีน ส่วนไทย ซื้อเครื่องบินขับไล่ JAS 39 Gripen จากสวีเดน เครื่องบิน Saab 340 เรือรบจากอเมริกา และซิปนาอูร์ ESSM ติดตั้งบนเรือรบจากอเมริกา นอกจากนี้ ยังมีแผนจะซื้อเครื่องบินขับไล่เอนกประสงค์ และเรือดำน้ำอีกด้วย....

ปรากฏการณ์การสะสมอาวุธ ในห้วงยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ถึงปัจจุบัน

Infographic by : กศย.ศศย.สปท.

ทฤษฎีและสถานการณ์การแข่งขันสะสมอาวุธที่ผ่านมา

ตามทฤษฎีในวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้กล่าวไว้ว่า สถานการณ์ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการแข่งขันสะสมอาวุธหรือ Arms Race ได้นั้น ควรมีส่วนประกอบสำคัญ ๓ ส่วนคือ

- (๑) ประเทศเหล่านั้นต้องเป็นอริศัตรูกัน
- (๒) การเพิ่มจำนวนของอาวุธยุทโธปกรณ์ในอัตราที่สูงฉับพลัน
- (๓) เป็นลักษณะเชิงตอบโต้กัน

การเพิ่มจำนวนหรือศักยภาพของอาวุธอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่น ที่ไม่ได้เพื่อเป็นการแข่งขันตอบโต้กันกับประเทศอื่นๆ อาจไม่ถือว่าเป็นสถานการณ์การแข่งขันสะสมอาวุธ (Arms Race) แต่มีลักษณะที่เรียกว่าเป็นการสะสมอาวุธ (Arms Build-up) ซึ่งอาจมีปัจจัยการเมืองภายในประเทศมาเกี่ยวข้อง หรือเพื่อต้องการเสริมสร้างและรักษาความมั่นคงในภูมิภาค แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ Arms Build-up ก็ยังสามารถทำให้เกิดปรากฏการณ์ Security Dilemma ได้เช่นกัน โดยเฉพาะถ้าขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างประเทศ ก็จะทำให้เกิดความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจกัน และอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงได้ในที่สุด

กรณีตัวอย่างของการแข่งขันสะสมอาวุธจนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงโดยรวมของภูมิภาคที่ผ่านมา คือ กรณีของตะวันออกกลาง ได้นำไปสู่ความขัดแย้งและเกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ทั้งยังทำให้สภาพการณ์โลกตึงเครียดมากขึ้น เนื่องจากความขัดแย้งไม่ได้จำกัดแต่เพียงคู่อริพิพาทเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวพันกับชาติมหาอำนาจให้เข้ามามีส่วนร่วมกับความขัดแย้ง จนถึงขั้นเผชิญหน้ากัน เช่น สหรัฐฯ กับอดีตสหภาพโซเวียต ในกรณีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประเทศอาหรับกับอิสราเอล เป็นต้น นอกจากนี้ ความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลางยังเปิดโอกาสให้ชาติมหาอำนาจเข้ามาแทรกแซงมีอิทธิพลในประเทศต่างๆ ดังเช่น สงครามอิรักบุกยึดคูเวตที่ทำให้ชาติมหาอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทในการขับไล่อิรักออกจากคูเวตและขยายอิทธิพลเข้าไปในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง จนถึงขั้นจัดตั้งฐานทัพในประเทศอิสลามหลายประเทศ เช่น ซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ เป็นต้น อีกทั้ง ยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรง และอาจทำให้เกิดการก่อการร้ายไปทั่วโลก ที่ถือได้ว่าเป็นวิถีทางการต่อสู้ของผู้อ่อนแอกว่าที่มีต่อผู้เข้มแข็งกว่าอย่างเห็นได้ชัด

แรงกดดันของอาเซียนในการปฏิรูปกองทัพ

สำหรับแผนปฏิรูปกองทัพ (Modernization plan) ในกลุ่มประเทศอาเซียน ที่ทำให้หลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงไทยมีการใช้จ่ายด้านงบประมาณทหารมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นนัยยะ ๒ ประการ คือ

ประการแรก : ประเทศในภูมิภาคอาจมีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน แทนที่จะยึดมั่นคำประกาศความเป็นพี่เป็นน้องกันในหมู่ประเทศอาเซียน

ประการที่สอง : ภูมิภาคนี้ต้องเผชิญหน้ากับมหาอำนาจอย่างจีน แม้จะยังไม่ยิ่งใหญ่เฉกเช่นมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ แต่ก็มีการสะสมกำลังอาวุธอยู่ไม่น้อย

ทั้งนี้ กระแสนำเข้าอาวุธอันมากมายนี้อาจบั่นทอนเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้ง ยังกระทบถึงสันติภาพที่อ้างมานานนับทศวรรษ และเป็นไปได้ว่าอาจมาจากการเติบโตด้านการทหารของจีน ทำให้ชาติอาเซียนต่างเพิ่มการใช้จ่ายด้านการทหารมากขึ้น เพื่อถ่วงดุลอำนาจ และเป็นการปกป้องเส้นทางขนส่ง ท่าเรือ และเขตแดนทางทะเล ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญด้านเศรษฐกิจของประเทศ และจากกรณีพิพาทเรื่องเขตแดนทางทะเล ทำให้หลายประเทศในอาเซียนต่างเพิ่มแสนยานุภาพทางการทหาร

ดังกรณี สิงคโปร์เป็นประเทศแรกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นผู้นำเข้ายุทโธปกรณ์รายใหญ่อันดับ ๕ ของโลกในบัญชีรายชื่อของสถาบัน SIPRI นับตั้งแต่สงครามเวียดนามเป็นต้นมา สำหรับอาวุธที่ซื้อเมื่อไม่นานมานี้เป็นเรือฟรีเกต สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนไหวของประเทศเล็กๆ ที่เป็นเกาะแห่งนี้ หรือฟิลิปปินส์ที่ไม่เคยซื้ออาวุธมานาน กำลังมองหาเรือฟรีเกตติดระบบจรวดทันสมัยเพื่อลาดตระเวนน่านน้ำ และการเซ็นสัญญาซื้อเฮลิคอปเตอร์ ติดอุปกรณ์เตือนภัยล่วงหน้าในการบินลาดตระเวนน่านน้ำจากค่ายยุโรป

และจากกรณี การสะสมอาวุธเพิ่มขึ้นของประเทศคู่อริกับจีนอย่างเวียดนามและฟิลิปปินส์อาจเป็นสาเหตุหนึ่งให้ประเทศอื่นๆ ต้องสะสมอาวุธเพิ่มตามเพื่อนบ้านอาเซียนซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศอาเซียนยังขาดความไว้วางใจกัน และอาจทำให้เกิดปรากฏการณ์ “หาวาดระแวงของความมั่นคง” (Security Dilemma) อย่างไม่ตั้งใจได้ และนั่นก็หมายถึงอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารของอาเซียนในอนาคต

ในส่วนราชนาวีของไทยเองก็กำลังมองหาเรือฟรีเกตรุ่นใหม่ อีก ๒ ลำ ซึ่งอาจจะจะเป็นเรือที่ผลิตในเยอรมนี เกาหลี หรือเป็นเรือฟรีเกตที่สหรัฐฯ ผลิตประจำการ และจะมอบให้ไทย ไว้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพไทย เพื่อถ่วงดุลกับประเทศเพื่อนบ้านในฐานะประเทศหนึ่งที่อยู่ในภูมิภาคนี้

สุดท้าย สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ ประเทศสมาชิกอาเซียนกำลังอยู่ในช่วงการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ใหม่กันอย่างมากมาย ผนวกกับสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนในภูมิภาคและความไม่ไว้วางใจของสมาชิกอาเซียนที่มีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว สถานการณ์เช่นนี้น่าเป็นห่วงเพราะอาจทำให้เกิดผลกระทบทางจิตวิทยา สร้างความกังวลและหวาดระแวงด้านความมั่นคง และอาจทำให้ความสมดุลทางอำนาจในภูมิภาคสั่นคลอนได้ ดังนั้น สิ่งที่อาเซียนและประเทศสมาชิกสามารถทำได้เพื่อช่วยบรรเทาความหวาดระแวงคือ สร้างช่องทางให้เกิดการสื่อสารที่ดีระหว่างกัน ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน โดยผ่านกลไกต่างๆ ของอาเซียนที่มีอยู่ อาทิ การประชุม ADMM และการประชุม ASEAN Summit เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมทั้ง การสร้างฐานข้อมูลกลางรวบรวมข้อมูลและเปิดเผยงบประมาณทหารของแต่ละประเทศสมาชิก ที่อาจช่วยบรรเทาความกังวลได้ในระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดี ย่อมขึ้นอยู่กับสมาชิกอาเซียนเองด้วยว่าจะมีมาตรการจัดการกับผลกระทบทางจิตวิทยานี้อย่างไร เพื่อไม่ให้การสะสมอาวุธกลายเป็นสถานการณ์การแข่งขันสะสมอาวุธจนนำไปสู่การเกิดสงครามเช่นในอดีต...๐-

อ้างอิง :

- ◇ www.siamintelligence.com/arms-race-in-asean
- ◇ www.atomicarchive.com

